

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Gregorius Fortunato Episcopo (a) Neapolitano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

netur votum adimplere ingrediendo religionem, quia acceptatio Episcopatus non est votum, neque ex voto ipsius electi fieri debet, juxta textum in cap. in scripturis 8. q. 1. l. si in quemquam 39. C. de Episcop. & cler. & ita ex parte acceptantis non adest votum de meliori, aut perfectiori statu; quare qui votum religionis emitit, non libera-

tur ab ejus obligatione, etsi in Episcopum eligatur; teneturque religionem ingredi, & si postea eligatur in Episcopum, aut rata habetur prior electio, potest confirmari, & consecrari in Episcopum; quia non est incompatibilis religiosus status cum Episcopali dignitate, ut probat Soza in tract. de Episcop. religiof.

CAPUT XI.

Honorius III. Salisbariensis (a) & Bregadensis Præpositus.

Postulastis per nostras literas edoceri, an vobis professis ordinem regularem, quorum alter cruce signatus est, reliquus crucis caractere desiderat (b) insigniri, liceat vicissimam proventuum Ecclesiarum vestrarum, deputatam succursui Terræ sanctæ deferre vobiscum, ut per vos proficiat illius terræ succursui, qui parati estis personas vestras exponere servitio Jesu Christi; præsertim cum multi exemplo æmulationis laudabilis provocati, ad currendum post vos viriliter accingantur, præliaturi prælium Domini contra gentes. Quia verò liberationi Terræ illius totis viribus aspiramus, disc. v. p. A. f. m. quat. si Ecclesiæ vestræ aliàs per absentiam vestram enormiter non lædantur, & vos utiles fueritis terræ Domini verbo pariter, & exemplo, quod conscientie vestræ duximus relinquendum, dimissis procuratoribus idoneis in Ecclesiis vestris, potestis, & tenemini votum peregrinationis adimplere, ac sic potest in usus vestros transire vicissimam Ecclesiarum vestrarum deputata subsidiiis Terræ sanctæ.

NOTÆ.

1. (a) *Salisbariensis.*] Ita restituo epigraphen & litteram hujus textus ex quinta compilatione Honorii III. ubi in cap. 1. de statu monach. reperitur præfens textus: adeo tamen corrupta est secunda pars hujus inscriptionis, ut cognosci non possit de quo Præposito in eo agatur. Cironius in ejus notis existimat, legendum esse Readingensi, quia urbs Reading. dicta est in Comitatu Barcheriæ, in diocesi Salisbariensis Angliæ, de qua diocesi nonnulla notavi in cap. 28. de appellat.
- (b) *Insigniri.*] Juxta formam illustratam in cap. quod præter, hoc tit.
2. (c) *Vicissimam.*] Juxta dispositionem Concilii Lateran. sub Innocentio III. celebrati, ubi de hujusmodi fructuum parte pro expeditione Terra

sanctæ assignanda ita cavetur: *Cupientes autem alios Ecclesiarum Prælatos, nec non clericos universos, & in merito, & in præmio habere participes, & consortes, ex communi Concilii approbatione statuimus, ut omnes omnino clerici, tam subditi, quam Prælati, vicissimam partem ecclesiasticorum proventuum, usque ad triennium conferant in subsidium Terræ sanctæ, per manus eorum, qui ad hoc Apostolicè fuerint providentiâ ordinati, quibusdam dumtaxat religionis exceptis, ab hac prætaxatione merito eximendis: illis similiter qui assumto, vel assumendo crucis signaculo sunt personaliter profecturi. Nos autem, & fratres nostri S. Romane Ecclesie Cardinales plenariè decimam persolvemus: sciantque se omnes ad hoc fideliter observandum per excommunicationis sententiam obligatos, ita quod illi, qui super hoc fraudem scienter commiserint, sententiam excommunicationis incurrant.*

TITULUS XXXV.

De statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

CAPUT I.

Gregorius Fortunato Episcopo (a) Neapolitano.

HEODOSIUS Abbas monasterii sancti Martini, petitoriâ nobis insinuatione suggestit, quæ habetur in subditis, in domo quondam Martini ex ejus voluntate decessorem suum Andream Abbatem monasterium, in quo monachi habitare debeant, construxisse: & quia id in honorem B. Petri Apostolorum Principis,

Principis, & S. Archangeli Michaëlis postulat dedicari, dilectionem tuam presentibus apicibus duximus adhortandam, quatenus ad prædictum locum cum postulerit, ingraveranter accedas, venerandæ solennia dedicationis (b) impendens. Et quotiens necesse fuerit à presbyteris Ecclesiæ tuæ in loco sancto deservientibus celebrentur (c) sacrificia veneranda Missarum, ita ut in eodem monasterio nec fraternitas tua, nec presbyteri præter (d) diligentiam disciplinæ aliquid molestiarum inferant; aut si quid illic pro diversorum devotione commoditatis acceperit, sibi existiment vendicari; cum monachis in eodem loco deservientibus debeat proficere quicquid à fidelibus offerri contigerit.

NOTÆ.

- (a) **N**epolitano.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & in ipso Registro epistolarum D. Gregorii lib. 7. indict. 2. epist. 15. ex quo transcribo præsentem textum. De hac percelebri urbe egi in cap. 2. de constit.
1. (b) **D**edicationis impendens.] Quia nova monasteria sine Episcopi licentia edificari non valent, cap. quidam 10. 18. q. 2. cap. de monachis 12. cum sequenti. eadem quest. Antonius Augustinus in epist. juris, lib. 9. tit. 1. latius dicemus in cap. final. de relig. domib. num. final.
- (c) **C**elebrentur sacrificia.] Adhuc enim prioribus annis Pontificatus Gregorii Magni monachi ad sacerdotii gradum non ascendebant, sed à presbytero per Episcopum in Monasterio constitutum sacramenta accipiebant, divinaque officia audiebant. D. Gregorius lib. 3. epist. 18. ubi cum Mauro Abbati commendaret Ecclesiam sancti Pancratii, præcepit, ut peregrinum illuc presbyterum advocet, qui sanctissimam Deo hostiam immolet, eumque monasterii sumptibus alat, his verbis: *Nere motis presbyteris, quibus Ecclesia ipsa fuerat antea commissæ, vacare ministeriis videatur, idcirco huius tibi auctoritatis tenore præcipimus, ut peregrinum illuc debeas adhibere presbyterum, qui sacra Missarum possit solennia celebrare: quem tamen, & in monasterio tuo habitare, & exinde vitæ subsidia habere necesse est.* Referunt Yepes tom. 1. chron. D. Benedicti, anno 610. Hallierius in vindictis, passim notavi jam in cap. intelleximus, de erate & qualis.
2. (d) **D**iligentiam disciplinæ.] Consonat idem Gregorius lib. 2. epist. 59. ubi Episcopo etiam Neapolitano ita scribit: [Ad prædictum locum cum postulerint, ingraveranter accedas, venerandæ solennia dedicationis impendens, ut quotiens necesse fuerit, à presbyteris Ecclesiæ in superscripto loco deservientibus celebrentur sacrificia veneranda Missarum, ita ut in eodem monasterio nec fraternitas tua, nec presbyteri præter diligentiam disciplinæ aliquid molestiarum inferant; aut si quid pro diversorum devotione commoditatis acceperit, sibi existiment vendicandum: sed si ve aurum, si ve argentum, si ve prædium, si ve vestimentum, omnibus modis constructio præfata possideat, cum ancillis Dei in eodem loco deservientibus debeat proficere quicquid offerri ibidem contigerit.] Temporibus enim Gregorii M. omnia monasteria erant subjecta Episcopo, in cuius diocesi constructa erant. Concilium Aurel. 3. can. 18. *De his clericorum personis, que de Civitatensis Ecclesiæ officio, monasteriis, vel diocesi, vel basilicis, in quibuscumque locis positæ, id est si ve in territoriis, si ve in ipsis civitatibus suscipiuntur ordinandæ, in potestate sit Episcopi, si de eo, quod antè de Ecclesia habebant,*

eos aliquid, aut nihil exinde habere voluerit, quia unicuique facultas suscepti monasterii, diocesis, vel basilicæ debet plena ratione sufficere. Venerabile can. 5. ibi: *Monasteria, tam virorum, quam puellarum, secundum ordinem regulariter vivunt; & si hoc facere contempserint, Episcopus, in cuius parochia esse videntur, hoc emendare debeat.* Arelat. sub Carolo. can. 6. *Providendum necesse est unicuique Episcopo, qualiter canonici vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem canonicum, vel regularem vivere studeant.* Tullense pari. ultim. cap. 9. ibi: *Congregationes canonicorum, & monachorum, ac sanctimonialium secundum canonicam institutionem à propriis Episcopis strenuè visitentur, & eorum Religio, & habitus exquiratur.* Et cap. qui verè 12. 16. q. 1. Concilium Tolet. 10. can. 3. *Mogunt. can. 20. & 21. Melden. can. 59. Ticinense 1. can. 9. Cabilon. can. 15. & 65.* quorum catalogum refert Antonius Augustinus in epist. juris lib. 9. tit. 60. & 61. Et licet aliqui existimaverint, Episcopos non omnimodam habere potestatem in monachos, nec posse de his, quæ contra regulam monasticam committebant, cognoscere, sed tantum ea corrigere, in quibus citra monasticam disciplinam monachi peccarunt, moti auctoritate Concilii Tolet. 4. can. 50. ubi ait PP. *Quapropter monemus eos, qui Ecclesiis præsumunt, ut ultra talia non præsumant, sed hoc tantum sibi in monasterio vindicent, sacerdotum, quod præcipiunt canones, hoc est monachos ad conversationem sanctam promovere, & Abbates, aliæque officia constituere, atque extra regulam facta corrigere.* Quæ verba etiam repetiuntur in canone 15. Concilii Aurelianensis: *Abbatibus pro humilitate religionis in Episcoporum dignitate consistant, & si quid extra regulam fecerint, ab Episcopo corrigantur.* Hæc tamen sententia profus aliena est à canonum, & Sanctorum Patrum mentis, qui plenam potestatem Episcopo tribuunt in monachos, immò & disciplinæ monasticæ correctionem, cap. monasteria, 18. q. 2. Gregorius Magnus lib. 7. epist. 65. *Episcopus monachorum vitam competenti, regularique debet moderamine disponere, qui pro commissis eorum animabus compellitur reddere rationem.* Et lib. 3. legum Longobard. tit. 3. ita cavetur: *Et de monasteriis, que infra eorum parochiam sunt, vigilanter curent, ut canonici secundum canones; regulares secundum regulam vivant, & ubi aliter quam ordo poposcerit, invenerint, emendare faciant; & si emendare nequiverint, nobis nuncietur.* Probat Bolquetus ad Innocentium III. lib. 1. epist. 7. *Nec contrariæ sententiæ favent verba illa concilii Tolet. Extra regulam; nam idem significant, ac contra regulam, ut apud Arbitrum in satyr. Dij, Deaque, quam malè est extra legem viventibus, quicquid meruerunt, semper expectant.* Sed quia Episcopi dum monasteria disciplinæ causâ visitabant, potestatem

testate sibi concessa abutebantur, plerumque quæ propria erant monasterio ab eo auferentes, idèd variis Ecclesiæ canonibus cautum fuit, ne Episcopi inquietare aut molestare monachos aliquo modo intenderent, *cap. 1. 18. q. 2. Concilium Turon. 2. can. 7. Episcopus nec Abbatem, nec Archiepiscopum sine omnium suorum compresbyterorum consensu de loco suo presumas, eicere.* Concilium Anglic. *can. 3. Ut quæ monasteria Deo consecrata sunt, nulli Episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quicquam de eorum rebus violenter extrahere.* Refert

Antonius Augustinus in *epit. juris, lib. 9. tit. 62.* ideo Gregorius in præfenti, & in epistola antecedenti jubet Neapolit. Episcopo, ut monasterium noviter constructum dedicet, & ibi presbyteros ad divina officia celebranda constituat. Inhibet tamen, illi ne extra diligentiam disciplinæ in ipso monasterio alia vindicet, præcipue ne à fidelibus oblata auferre præsumat. De exemptione monachorum ab Episcoporum jurisdictione latè egimus in *c. grave, de offic. ordin.* ex quo commentario præfens petendum est.

CAPUT II.

Ex Concilio (a) Lateran.

MONACHI non (b) pretio recipiantur in monasterio, nec peculium permittantur habere: non (c) singuli per villas, & oppida, sive per quascunque (d) parochiales ponantur Ecclesias, sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus (e) manent: nec soli inter sæculares homines spiritualium hostium conflictum expectent, Salomone dicente: *Væ soli, quia si ceciderit, non est qui sublevet eum: si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros Ordines non ascendat.* Is verò qui eum receperit, officii sui suspensione mulgetur. Qui verò peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro injuncta administratione permittum, à communione removeatur altaris; & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & dignè non perituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat sepulturam: quod etiam de universis Religiosis præcipimus observari. Abbas autem, qui diligenter ista non caverit, officii sui jacturam se noverit incursum. (f) Prioratus quoque, seu (g) obedientiæ pretii datione nulli tradantur, alioquin dantes, & accipientes à ministerio fiant ecclesiastico alieni. (h) Priores autem, cum in Ecclesiis conventualibus fuerint constituti, nisi pro manifesta causa, & rationabili non (i) mutentur, videlicet, si (k) dilapidatores fuerint, si incontinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, pro quo amovendi meritò videantur; aut si etiam pro necessitate majoris officii de consilio fratrum fuerint transferendi.

NOTÆ.

1. (a) *L. Ateranensi.*] Generali videlicet, celebrato sub Alexandro III. *can. 3.* ut etiam habetur in *cap. 2. hoc rit. in 1. collect.* & citatur textus hic in *cap. 3. & 4. de capel. monach.*

(b) *Pretio recipiatur.*] Hanc priorem partem exponemus in *cap. 19. de simon.*

(c) *Nec singuli.*] Monachi in duplici sunt genere. Alii simul in monasteriis degunt, qui ideo synoditæ, seu cœnobitæ appellantur, *l. additæ, C. de Episcop. aud. l. 57. C. Theodos. de appel. quibus unum dormitorium, refectoriumque idem: alii seorsim agunt, & soli sunt, qui & Eremitæ dicuntur, Novæ. 5. Justin. cap. 3.* qui in solvistribus antris mancipati sunt, ut in solitudine impensis sanctitati vacent, *l. quidam 26. C. de Decur. de quibus egi in cap. 2. de testam.*

2. (d) *Parochiales.*] Olim enim postquam monachi sacris Ordinibus initiari cœperunt, non solum in propriis monasteriis divina officia celebrabant, & sacramenta fratribus administrabant, verùm & parochialibus Ecclesiis præficiantur, ut etiam parochianis laicis sacramenta administrarent, *cap. in parochia 16. quest. 1. Concilium Agath. can. 27. Pictaviens. can. 5. Pelagius Papa cap. 2. 3. & 24. Carnotensis epist. 69.* ibi: *Si qui ergo sunt in collegio vestro viri prudentes, & maturi, & igne tentationum examinati, quibus hoc onus im-*
D. D. Gonzalez in *Decretal. Tom. III. Pars II.*

poni velitis, eos deducite ante presentiam Episcopi, ut ab eo curam animarum suscipiant. Notavit Bosquetus ad *Innocentium III. lib. 1. epist. 7.* Sed cum inde daretur occasio divagationis, & disciplina monastica corrueret, statutum fuit, ne extra proprium monasterium monachi habitarent, *cap. nullus 14. 18. q. 2. cap. monachum 3. 20. q. 4. Concilium Tolet. 7. can. 5.* Immo & in ipsis Ecclesiis monasterio subjectis, non monachus, sed clericus instituitur, *cap. 1. de capel. monach.* Urbanus II. in Concilio Claromont. ibi: *Statuimus, ne in parochialibus Ecclesiis, quas tenent, absque Episcoporum consilio presbyteros collocent, sed Episcopi parochiæ curam cum Abbatum consensu sacerdoti committant.* Dicemus in *dicto. cap. 1.*

(e) *Fratribus manent.*] Consonant textus in *cap. ad audientiam, ex parte, de capel. monach.* Clement. *Ne in agro, §. ad hæc, hoc rit.* quæ constitutio magna nititur ratione, nam monachus solus, teste D. Thoma relato à Cornelio à Lapide in *cap. 4. Exodi,* demon solitarius est, & auctore Seneca *epist. 25.* omnia mala nobis solitudo persuadet: ac magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat. Unde Justinianus in *novel. 133.* monachos sine testibus vivere scelus existimat: & Thomas Cantiprat. *lib. 2. cap. 111.* ait: *Quam vera sit hæc sententia, Væ soli, ego novi, qui triginta annis vices Episcopi in diversis provinciis egi, qui in hoc articulo, quod religiosi soli vacent,*
Q99 dant,